

myös perusteltua sitä kautta, että luennoille osallistuneet opiskelijat laativat kuulemiansa esitysten pohjalta luontopäiväkirjan. Kirjan takakanteen onkin liitetty ylistäviä otteita kuulijoiden luontopäiväkirjoista. Osalle luennoista osallistuneena ja kirjan lukeneena pidän otteita lievästi yliampuvinä. Kirja tarjoaa kyllä näkökulmia aiheeseensa, mutta jää varsin hajanaiseksi eikä pysty täysin vastaamaan otsikkonsa lukijassa herättämiin odotuksiin. Ehkäpä parempi nimi olisikin ollut "Ihmistieteiden metodologian fragmentteja sieltä täältä". Toisaalta kirja tarjoaa kyllä jokaiselle jotakin: lukijoille ajatuksia ja kirjoittajille julkaisukanavan. Ehkäpä kaikki voivat olla tyytyväisiä?

Jaakko Husa

n & n

MIKSI MIEHET VIHAAVAT NAISIA?

Sara Heinämaa ja Sari Näre (toim.),
Pahan tyttäret: Sukupuolitettu pelko, viha ja valta. Gaudeamus, Helsinki 1994.

Pahan tyttäret tuo tunteet ja tunnerakenteet mukaan sukupuolikeskusteluun. Antologian toimittaneiden Sara Heinämaan ja Sari Näreen mukaan tarkoituksena on käsitellä tunteita suhteessa yhteiskunnalliseen ja poliittiseen problematiikkaan. Tunteet ovat sidottuja niihin rooleihin, joita elämässä esitämme. Yhteiskunnan tuottaessa rakenteita, joissa sukupuolet toimivat omilla alueillaan, vahvistetaan tiettyjen tunnerakenteiden sukupuolittumista.

Kokoelmassa kysymystä sukupuolittuneista tunteista lähestytään erityisesti vihan ja pelon näkökulmasta. Artikkeleissa korostuu ennenkaikkea viha ja siitä sikiävä väkivalta. Tarkastelun keskiössä ovat naisvihan ja -halveksunnan erilaiset ilmenemismuodot, kuten raiskaus, naistappo, työpaikka-ahdistelu tai noitavainot.

Antologian teema tiivistyy sen nimessä. Naisista tulee pahan tyttäriä niissä kulttuurin rakenteissa, joissa naissukupuoleen kohdistuvat pelon ja epäluulon tunteet muuttuvat kohteen myötäsentyiseksi pahuudeksi. Naisia on siis syytä varoa, koska he ovat jo olemukseltaan pahoja. Toisaalta naisista tulee pahan tyttäriä myös, kun he sisäistävät omaa identiteettiään

rajoittavia ja itseensä kohdistuvia kielteisiä asenteita.

Naisen vaarallisin paikka

Pahan tyttäret jakautuu kolmeen osaan, joista ensimmäinen käsittelee naisiin kohdistuvaa syrjintää yhteiskunnallisissa rakenteissa, joita ovat mm. lainsäädäntö, viralliset sopimukset ja epäviralliset käytännöt. Toinen osa käsittelee lähinnä ihmissuhteita ja niissä esiintyvää vihaa ja väkivaltaa.

Molemmissa osissa keskeiseksi aiheeksi nousee parisuhde, joka on sukupuolittuneiden vihan ja pelon tunteiden aluetta. Naiseen kohdistuva pahoinpitely tai sillä uhkaaminen tapahtuu yleensä kotona ja pahoinpitelijä on avio- tai avomies tai poikaystävä. Nainen pyrkii yleensä salaamaan tapahtuneen, koska aihe on kulttuurissamme yhä tabu ja nainen syyllistää helposti itsensä.

Soile Pohjonen käsittelee artikkelissaan parisuhdetta suomalaisessa rikoslainsäädännössä, jonka mukaan oman vaimon raiskaaminen tuli rangaistavaksi vasta viime vuonna. Pohjonen toteaa artikkelissa, että perinteinen miestyypki katsoo raiskauksen joissakin tilanteissa "oikeutetuksi" ja että naisiin kohdistuva väkivalta on suomalaisessa kulttuurissa erotisoitunut osaksi seksuaalisuutta.

Sukupuolittunut väkivalta

Päivi Pollari kirjoittaa raiskauksesta sukupuolisen väkivallan muotona. Tutkimusten mukaan motiivina ei ole seksuaalinen halu vaan naisviha ja -halveksunta. Pollarin mukaan raiskauksen perustana on sukupuoleen perustuva valtarakenne, jossa raiskaus on äärimmäinen tulkinta miehen ja naisen välisestä suhteesta. Molemmat sukupuolet näyttävät tällöin patriarkaalisesta vallan uhreina.

Pollari yhdistääkin miesten ja naisten perinteiset seksuaaliset roolit raiskauksiin. Hän esittää, että vapautuminen näistä rooleista vaikuttaisi myös raiskausten määrään. Mutta sukupuolirooleista vapautuminen ei ole mahdollista ilman seksuaalista vapautumista, eikä seksuaalinen vapautuminen ole mahdollista ilman sukupuolirooleista vapautumista.

Antologian hätkähdyttävintä luettavaa lienee Marjo Liukkonen artikkeli naista-poista, joissa naisen murhaa entinen tai nykyinen rakastettu. Suomessa joka toinen tapettu nainen kuolee tästä syystä. Naistappoja kutsutaan yleensä intohimorikoksiksi ja selytyksenä pidetään mustasukaisuutta. Liukkonen osoittaa, miten kyse on misogyniasta ja uhri tapetaan nimenomaan naiseutensa vuoksi.

Naisviha ei ilmene ainoastaan miesten tunteena, vaan myös naiset voivat omaksua miehisen kulttuurin naiskielteisiä aseteita. Nämä saattavat äärimmilleen vietyinä konkretisoitua oman ruumiin pahoin-

pitelynä mm. anoreksiana ja itsemurhina.

Marja-Liisa Honkasalo ja Terhi Utrai-nen lukevat artikkelissaan naisten itsemurhaviestejä ja peilaavat niitä Ekhon tarinaan. Viesteissä korostuu äitiyden merkitys naisille ja usein myös ongelmalliseksi koettu suhde omaan äitiin.

Naisvihan symboliset rakenteet

Pahan tyttärien kolmas osa käsittelee kulttuurin symbolisia syvärakenteita ja sen naiskuvia. Elina Vuolan artikkeli juutalais-kristillisestä naiskuvasta on yksi antologian perustavimmista teksteistä, koska se käsittelee naisvihan ja sukupuolisen hierarkian rakentumista ja legitimoitua kulttuurimme syvärakenteessa, juutalais-kristillisessä traditiossa. Vuolan mukaan miehen ja naisen eriarvoisuus on uskonnollisen perinteen keskeinen osa. Uskonnollisissa käsityksissä nainen, ruumiillisuus ja seksuaalisuus ovat yhdistyneet miehestä eroavaksi halveksittavaksi kokonaisuudeksi, jota on kontrolloitu myös väkivaltaisesti.

Antologian päättää Sara Heinämaan artikkeli naiskirjallisuuden vastaanotosta *Helsingin Sanomissa* 1980-1990-luvun taitteessa. Kyse on sellaisesta kirjallisuudesta, jossa eksplikoidaan naiseutta ja sukupuoliero. Heinämaan mukaan kyseinen kirjallisuus torjutaan joko vähättelemällä tai ohittamalla. Miehisen korkeakirjallisuuteen kriitikot eivät niitä lue. Heistä kyse on lähinnä päiväkirjamerkinnoista tai muusta akkamaisesta jupinasta.

Heinämaan lisäksi vain Merja Virolaisen artikkeli Modernin miesrunon naiskuva käsittelee kulttuurituotteita. Elokuvan tai kirjallisuuden analyyseja olisin antologiaan kaivannut enemmän, koska kulttuurituotteissa sekä uusinnetaan että myös murretaan vallitsevaa sukupuolijakoa ja valtarakennetta.

Kykenemättömät ja syylliset

Erinomaista antologiaa vaivaa mielestäni muutama ongelma. Esimerkiksi parisuhdeväkivallan käsittäminen vain miehen väkivallaksi naista kohtaan on liian yleistävä. Vaikka on totta, että sukupuolten välinen väkivalta on pääasiallisesti naisia alistavaa ja sortavaa miesten toimintaa, ei ole mielekästä syyllistää kaikkia miehiä homogeenisena sukupuolisena ryhmänä.

Esimerkiksi Elina Vuola toteaa miehiä vaivaavan yleinen kykenemättömyys käsitellä sukupuolensa naisiin kohdistamaa väkivaltaa. Tämä saattaa olla totta, mutta tällainen koko toista sukupuolta koskeva yleinen kykenemättömyys olisi mielestäni syytä myös todentaa. Varsinkin kun Valpola kirjoittaa miesten tuntevan kollektiivista syyllisyydentuntoa seksuaalisesta väkivaltaasta, mikä estää ilmiön näkemisen.

Lisäksi koko antologia, joka siis käsittelee sukupuolittuneita vihan ja pelon

tunteita, käyttäytyy kuin väkivaltaista
naista ei olisi olemassakaan.

Arto Jokinen

n & n